

Klarinet

Dechový nástroj s jednoduchým plátkem. Tón se vyluzuje tak, že hráč rozechvěje třtinový plátek připevněný na hubičce. Standardní psaný rozsah je $e - f^3$, ladění je nejčastěji v B, A, řidčeji v C a Es.

Zapsaný tón c^1 tedy zní:

ladění: B-b

A-a

C- c^1

Es- es^1

Je velmi pohyblivý zejména v legatu.

Příklad: <https://www.youtube.com/watch?v=0-jZJcpiy8I>

Info v Aj: https://www.youtube.com/watch?v=nENXs6n_ITI

Basový klarinet

Větší varianta klarinetu. Psaný rozsah je v základu $e - d^3$, je laděný téměř výhradně v B a zní o velkou nónu níže.

Info v Aj: <https://www.youtube.com/watch?v=21bcWIWJvFM> (překvapivě rozsáhlé)

Saxofony

Používá se v jazzu, ve 20. stol. i ve vážné hudbě. Typická saxofonová sekce v big bandu se skládá z dvou až šesti altsaxofonů, jednoho až tří tenorsaxofonů a jednoho barytonsaxofonu. Sopránsaxofon se používá většinou jen k sólové hře, popř. v komorních saxofonových souborech.

Sopranový

Altový

Tenorový

Barytonový

Dechové nástroje žesťové

Tón u všech retných žesťových nástrojů vzniká pomocí periodického chvění rtů v tzv. nátrubku, který je buď kotlíkový (trubka) nebo nálevkový (lesní roh). Až do 19. stol. se žesťové nástroje používaly jen jako přirozené, tj. takových, na které bylo možno vyloudit jen alikvótní tóny. Později vzniká ventilová soustava (strojivo), která je založena na mechanickém prodlužování základní délky nástrojové trubice. U trombonů se objevují tzv. snižce.

Alikvótní řada

Nálevkový nátrubek

Kotlíkový nátrubek

Trubka

Nejčastěji laděná v B a C. Psaný rozsah (použitelný v symf. orchestru je fis – c³). Na začátku 19. stol. byla trubka opatřena dvěma, později třemi ventily.

Trojitý jazyk: „dadyge, dadyge, dadyge...“ od 3' hra

https://www.youtube.com/watch?v=BqrBK_GUHxw

Info v Aj: <https://www.youtube.com/watch?v=QcIp7K2UFgE>

Trombon (Pozoun)

V hudební praxi se používá dvou druhů trombonů staršího snížcového novějšího ventilového. Trombon snížcový je zvukově vydatnější, ventilový se hodí i na rychlejší legatové pasáže.

Trombon snížcový

Trombon ventilový

Altový trombon/pozoun

Užívaný rozsah je zpravidla od A do es^2 , ale jako každý žesťový nástroj má horní hranici určenou nátlakovými možnostmi hráče. Jeho part se zapisuje v altovém klíči v C, ve shodě se zvukem, stejně jako ostatní trombony. Užívá se zřídka, většinou ve starších skladbách, např. ve mších (např. W. A. Mozart – Requiem), ojediněle v moderních kompozicích nebo při sólových koncertech interpretů.

Tenorový trombon

Tenorový trombon je základním nástrojem trombonové skupiny. Dnes je nejužívanějším typem, který je také jediný vyučovaný jako hlavní obor na hudebních školách, konzervatořích a akademiích v ČR. V polovině 19. století nahradil altový trombon.

Rozsah je E – c^2 , píše se převážně v basovém klíči, nejvyšší polohy pak v tenorovém C klíči.

Basový trombon

Spodní rejstřík zastává v trombonové skupině basový trombon. Rozsah je $H_1 - f^1$, notuje se v basovém klíči.

U všech trombonů existují tzv. pedálové tóny, které rozšiřují běžně udávaný rozsah směrem dolů o kvartu až kvintu. Tento prostor však již není vyplněn chromaticky a jeho vnitřní systém je u každého typu trombonu rozdílný, navíc v závislosti na rozdílech v konstrukci i u nástrojů stejného typu.

Info v Aj: <https://www.youtube.com/watch?v=EndhDQWIUgg>

Lesní roh

Nejčastěji laděný v F, méně v B. Má velký tónový rozsah $H_1 - f^2$. Zápis je v houslovém klíči, nejnižší polohy v basovém. Zvláštností je, že v houslovém je psán o č. 5 výš a v basovém o č. 4 níž, přestože je to vzhledem k rozsahu nepraktické.

Info v Aj: <https://www.youtube.com/watch?v=cK0UFgnrIqY>

Tuba (basová a kontrabasová)

Basová

Notuje se netransponovaně, standardní rozsah $H_1 - f^1$, varianta se širší menzurou zní plněji, ale některé tóny se hůře ozývají, užší menzura je spolehlivější ve vyšších polohách, ale má útlejší tón. Má 3, častěji 4 ventily, sólové nástroje 6. 5. a 6. se používá k doladování nejnižších tónů.

Kontrabasová

Notuje se jako basová v basovém klíči. Je to nepraktické, protože se často pohybuje v nejnižších polohách, což při rozsahu $E_1 - b$ znamená časté používání pomocných linek nebo oktávových transpozic.

Info v Aj: <https://www.youtube.com/watch?v=l5aomOpZoaU>

Basová tuba

Kontrabasová tuba

